

Vogelbeschermingswacht 'Zaanstreek' jubileert

Jan P. Strijbos

Toen ik zo in het begin van de jaren dertig tezamen met mijn vrienden Kees Vader en Gé Traanberg het Zaanse vogelland ging verkennen, was het vanzelfsprekend dat wij daar Nol Binsbergen zouden ontmoeten. Het Oost- en Westzijdeveld, de Merken, het Zwet en het Ilperveld was zijn jachtgebied, waar hij vele uren sleet met het opsporen en het gadeslaan van vogels. Hij was in het bezit van een eiken Zaanse jol, een boottype dat geheel aangepast is aan het waterland van de Zaan en omgeving, waar je te maken krijgt met ondiepe en modderige slootjes, weeringen en vaarten en waar Nol een ganse dag kon roeien zonder blaren in zijn handen te krijgen.

Die eerste kennismaking was het begin van een vele jaren durende samenwerking. Wij hadden de zelfde interesse en belangstelling die voor het leven was.

Voor zijn overlijden schreef Jan P. Strijbos dit verhaal ter gelegenheid van het veertigjarig bestaan van de Vogelbeschermingswacht 'Zaanstreek', waarvan hij tot erelid was benoemd. Strijbos haalt hier herinneringen op over Nol Binsbergen. Van deze gelegenheid hebben wij gebruik gemaakt wat foto's van hem af te drukken, die wij via Jan Strijbos en Andri Binsbergen verkregen.

Wij gingen nogal vaak samen op stap en dan niet alleen in het gebied, dat hij zo goed kende en dat zijn grote liefde had. Hij was in het bezit van een boot en ik had een Harley, die ons bracht naar het vogeleiland Texel, naar

'De Beer', Wanneperveen, de Nieuwkoopse Plassen of welk ander bekend vogeloord dan ook. Wij gingen vaak naar de duinen van Castricum en Heemskerk en naar de Verbrande Pan in de Bergerduinen en naar de Hondsbossche Zeewering. Ik liet Nol kennismaken met de Bloemendaalse duinen en wij pionierden vaak in het uitgestrekte gebied van de duinen van de Amsterdamse Waterleiding.

Op een goede dag kwam hij mij in Bentveld, waar ik toen woonde, opzoeken om te vertellen dat hij een lotje in de loterij had gewonnen en dat hij van dat geld een foto-uitrusting wilde kopen. Liever had hij de vogels willen tekenen en ofschoon hij de tekenstift vaardig hanteerde en een zekere artistieke gave hem niet ontbrak, had hij toch voldoende zelfkennis om te beseffen dat hij niet genoeg talent

Nol Binsbergen met de tamme Grutto op het nest. Geversduin bij Castricum, mei 1935.
Foto: Jan P. Strijbos.

Grutto bij zijn nest met eieren. Geversduin, 9 mei 1935.
Foto: Jan P. Strijbos.

bezat om het daar ver in te kunnen schoppen en nu wilde hij evenals ik de vogels met de camera onder schot gaan nemen. Hij vroeg nu raad en wilde weten, wat voor type camera daar nu het meest geschikt voor was.

Nu wilde het toeval dat mijn fothandelaar een prima tweede-hands camera had, een Jewel-camera, formaat 9 x 12 met een Zeiss lens 4.5, kwadratisch gebouwd en met dubbel-uittrek en met aanleg casetten. Ik zelf hanteerde een dergelijke camera in die dagen en daar de prijs redelijk was, werd Nol Binsbergen al spoedig eigenaar. Er kwam een deugdelijk statief bij met balhoofd en klaar was Kees.

Wij ontwikkelden een systeem van schuilhutjes die 90 cm hoog waren en 90 cm breed en diep, bestaande uit een geraamte van tonkinstokjes, die op de acht hoeken door middel van ijzeren drieweg hulsjes aan elkaar verbonden werden en daarover werd het grijs-groen tentlinnen getrokken. Je kon het geval in zijn geheel opnemen om er mee aan de wandel te gaan en was dus heel eenvoudig te verplaatsen. Nol was van mening hoe kleiner een schuilhut hoe beter en hoe hij in staat was een halve of een hele dag in een piepklein schuiltentje te vertoeven was een raadsel. En dit des te meer, daar hij zeer kloek gebouwd was.

Bijna onmiddellijk nadat hij zich ging wijden aan de vogelfotografie, kwam hij met verrassende resultaten voor de dag. Er stonden ons toen nog geen teletenzen ter beschikking en het platenmateriaal was lui en bepaald traag te noemen. Geduld was een schone zaak en deze eigenschap bezat Nol Binsbergen in hoge mate. Bovendien bleek het dat hij feeling had voor het hanteren van een camera. Hij gebruikte geen belichtingsmeter maar schatte

het licht en was zelden mis. Hij prefereerde diffuus licht boven hard zonlicht, waardoor verschillende tussentinten beter tot hun recht kwamen. Aanvankelijk bemoeiden wij ons vrijwel alleen met de broedvogels en was het louter nestfotografie. Later waren het ook de trekvogels en werd ons werkterrein verplaatst naar de Rothoek en de vuilnisstortplaats van Westzaan. In de beide trektijden in herfst en voorjaar grimmelde het op de Rothoek vaak van de trekvogels en wij hadden daar een tweepersoonsschuilhut en zaten dan gezellig naast elkaar. Daar kregen wij Groenpootruiters, Bonte Strandlopers, Oeverlopers, Witgatjes en tal van andere vogels voor de lens en vele van de foto's, die Nol daar maakte verschenen in zijn boek 'Trekvogels'. Ook zijn 'Vogels van weide en rietland' en 'Uit Neerlands vogelleven' kon hij rijkelijk sieren uit zijn arsenaal foto's. Deze getuigen van een groot vakmanschap en van een bijzondere en artistieke instelling en zijn vaak van een grote documentaire waarde. Hij was bijzonder vruchtbaar en ijverig, gaf lezingen die hij illustreerde met lantaarnplaatjes.

In de nieuwe druk van dr. Jac. P. Thijsses 'Het Vogeljaar' vinden wij eveneens een groot aantal foto's van zijn hand. In samenwerking met mr. D. Mooy en geïllustreerd met de reproducties van aquarellen van de Zaanse vogeltekenaar Rein Stuurman verscheen van zijn hand het determineerboekje 'Zien is kennen!' en toen hij in 1942 naar zijn geliefd Texel vertrok ging hij zich ook met het filmen bemoeien en maakte tezamen met Herman van der Horst, die directeur was geworden van het Texels Museum een zwart-wit 35 mm film over Texel, waarin de vogels natuurlijk een voorname rol speelden. Later maakte hij nog een normaalfilm van het waterland van de Nieuwkoopse Plassen, waarin vooral bijzonder fraaie opnamen voorkomen van Woudaapjes en tal van andere watervogels. Hij werd medewerker van 'De Levende Natuur' en schreef in tal van week- en dagbladen. Hij schreef zoals hij vertelde, eenvoudig en zonder enige letterkundige franje gevoelig zonder sentimenteel te worden en prettig leesbaar. Zijn gehele leven is hij zeer actief geweest en zeer arbeidzaam. Dag en nacht was hij in de weer en gunde zich geen rust en wat hij in zijn korte leven wist te bereiken is verbluffend.

Wij wisten dat hij ernstig ziek was en geteisterd werd door de zo gevreesde ziekte. Maar hij was niet te remmen en zijn fanatiek en onbeheerste sigaretten roken, waaraan hij verslaafd was, heeft aan zijn gezondheid stellig geen goed gedaan en zijn einde versneld. Het

Nol Binsbergen maakte samen met Herman van der Horst, die directeur van het Texel Museum was, een zwart-wit film over Texel.

gaf ons een diepe schok toen het bericht kwam dat in het laatst van september 1945 een einde was gekomen aan het leven van een waarachtig vogelvriend. Wij kunnen hem niet anders dan erkentelijk zijn voor de wijze waarop hij de aandacht en de liefde voor de vogels heeft weten te stimuleren.

Het contact met Nol Binsbergen deed mij kennismaken met Jan Albers, Jan Laan, De Boer en tal van andere Zaanse vogelaars. Zij vormden later de kern van de 'Vogelbeschermingswacht Zaanstreek', die thans haar veertigjarige bestaan gaat vieren. Jan Albers was het opperhoofd, die de natuurbeschermers aanvoerde en bij de te voeren acties tegen de ontluistering van het Zaanse natuurschoon, bijzonder goed van de tongriem gesneden, het woord voerde en door het aanvoeren van doorslaggevende argumenten niet zelden succes wist te boeken. In de strijd om het behoud van 'De Reef' een bijzonder rijk vogel-land gingen zij niet uit de weg voor de over-

heid en dat dit gebied voor een zeer belangrijk deel behouden bleef hebben wij aan Jan Albers en consorten te danken.

Voor de Zaanstreek is de vogelbeschermingswacht van grote betekenis geweest. Gedurende haar bestaan heeft zij steeds getracht belangstelling te wekken voor de vogels en gewezen op de rol die deze spelen in het stofferen van het landschap. Zij deed dat door het organiseren van avonden met voordrachten over het vogellevens. Deze werden aanvankelijk geïllustreerd door de films en lichtbeelden van Nol Binsbergen. Later werden sprekers uitgenodigd en die lieten hun dia's zien. Deze avonden waren steeds zeer goed bezocht en moesten vaak herhaald worden. Het werd op den duur gewoonte dat deze lezingen-avonden niet alleen plaatsvonden in Zaandam, maar vlak er na herhaald werden in een andere plaats in de Zaanstreek.

Jan Albers werd aangestoken door het enthousiasme van Nol Binsbergen en werd alras een verwoed vogelaar. Tezamen met Piet Roefstra, Kees Karten, Piet Kaal, Jan van Gellecom, Willem Visser, Joh. van Dijk en Jan de Boer vormden zij een clubje waaruit later de Vogelbeschermingswacht Zaanstreek groeide. De oprichting vond plaats op 17 april 1943 en dat was midden in de bezettingstijd en het stichten van een vereniging was een doorn in het oog van de Duitsers en strikt verboden. Maar Jan Drijver, de ijverige en enthousiaste secretaris-penningmeester van de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels, bedacht een slimigheidje en stelde voor dat de Zaanse vogelwacht een onderafdeling zou worden van 'Vogelbescherming'. Dat mocht wel en de Zaanse kranen kregen een eenmalige subsidie van f 25.-. Dat is een bedrag waar wij nu om grinneken, maar dat was in die dagen een hele som.

Het spreekt vanzelf dat niet alle acties, die de Zaanse rakkers voerden, met succes bekroond werden. Maar men liet zich niet ontmoedigen en steeds stonden zij op de bres en vochten dapper voor het behoud van het Zaanse natuurschoon en tegen de ontluistering daarvan, waarbij de belangen van het rijke vogellevens van het Zaanse land vooropstonden. Dat hebben zij thans nu veertig lange jaren gedaan en met dat heuglijke feit willen wij hen van harte feliciteren.

LITTERATUUR:

Binsbergen A.F. (1935): Trekvogels. Uitg. De Spiegel, Amsterdam/Het Kompas Mechelen. Met voorbericht van Jan P. Strijbos.

Binsbergen, Nol (1937): Vogels van welde en rietland. Uitg. Boot N.V. Voorburg. Met woord vooraf van dr. Jac. P. Thijssse.

Binsbergen, Nol & D. Mooy (1937): Zien is kennen! Uitg. A.G. Schoonderbeek, Laren N.-H. Met oorspronkelijke tekeningen van Rein Stuurman en een inleiding van dr. G.J. van Oordt. Thans wordt de zevende druk verkocht.

Binsbergen, Nol (1941): Uit Neerlands vogellevens. Uitg. Contact, Amsterdam/Antwerpen. Met voorwoord van dr. Jac. P. Thijssse. Een tweede druk verscheen in 1948 in kleiner formaat.